

Riktlinje för familjerätt

Fastställt av: Kommunstyrelsen

Datum: 2025-10-29

Diariennr: KSK 2025/573-70

För revidering ansvarar: Verksamhetschef IFO

Dokumentet gäller för: Vård- och socialavdelningen

Dokumentet gäller till och med: Tills vidare

**Bräcke
kommun**

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Mål och syfte med riktlinjen	4
1.2 Familjerätt	4
1.3 Lagrum	5
1.3.1 Föräldrabalken	5
1.3.2 Övriga lagrum	6
1.3.3 Stöd till handläggarna	6
1.4 Insatser utan behovsprövning	6
2. Direktiv vid handläggning	7
2.1 Ärenden som handläggs av familjerätten	7
2.2 Barnperspektivet	7
2.2.1 Oro för barn	8
2.3 Tillgänglighet	8
2.4 Kommunens ansvar för medborgare	8
2.5 Samverkan	8
2.6 Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut	9
3. Handläggning	9
3.1 Systematiskt arbetssätt	9
3.2 Ansökan, anmälan eller information på annat sätt	10
3.3 Utredda och bedöma behov	10
3.3.1.....Barnets bästa som utgångspunkt	10
3.3.2 Dokumentation	11
3.3.3 Kommunicera material	11
5. Familjerättens olika ansvarsområden	12
5.1 Faderskap och föräldraskap	12
5.2 Innan barnet är fött	12
5.2.2 Anmälan om gemensam vårdnad	13
5.2.3 Sökandet efter presumtiv fader	13
5.2.4 När faderskapet inte går att fastställas	13
5.3 Samarbetssamtal	13
5.3.1 Sekretess för samarbetssamtal	13

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

5.3.2 När föräldrarna själva söker kontakt.....	14
5.3.3 Samarbetssamtal som remitterats av domstol	14
5.4 Avtal om vårdnad, boende och umgänge	15
5.4.1 Handläggning av avtal om vårdnad, boende och umgänge	15
5.4.2 Avtal om vårdnad	15
5.4.3 Avtal om boende	16
5.4.4 Avtal om umgänge	16
5.4.5 Inga avtal om ekonomiska uppgörelser.....	16
5.4.6 Hantering av avtal och arkivering	16
5.5 Informationssamtal.....	17
5.6 Upplýsning och yttrande från domstol.....	18
5.6.1 Upplýsning vid äktenskapsskillnad	18
5.6.2 Upplýsningar inför ett interimistiskt beslut - snabbupplýsning	18
5.7 Vårdnad- boende- och umgängesutredning	19
5.8 Väcka talan om umgänge	20
5.9 Umgängesstöd.....	20
5.10 Barn har behov av ny vårdnadshavare	22
5.11 Adoption.....	23
5.12 Namnärende	24
6. Särskilda grupper	24
6.1 Våld i nära relationer.....	24
6.2 Skadligt bruk eller beroende	25
6.3 Asylsökande.....	25
6.4 EU/EES-medborgare	25
6.5 Akut nödsituation	26
7. När ett ärende avslutas	26

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

1. Inledning

1.1 Mål och syfte med riktlinjen

Målet med Bräcke kommuns *riktlinje för familjerätt* är att den är normgivande och utgör grunden för besluten. Riktlinjen syftar till att ge likartade och rättssäkra beslut, men ersätter aldrig den individuella bedömningen. Riktlinjen är utformade utifrån aktuell lagstiftning, förarbeten samt rättspraxis.

Syftet med riktlinjen är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar och säkerställa att personer med likvärdiga behov bedöms på samma sätt. Riktlinjen och kommunens delegationsordning är beslutade politiskt, för att tydliggöra inom vilka ramar handläggarna får fatta beslut, enligt socialtjänstlagen, föräldrabalken och annan aktuell lagstiftning. Riktlinjen har även syftet att ge medborgare och förtroendevalda insyn i handlägningsprocessen och aktuell lagstiftning samt klargöra hur socialtjänstlagen ska tillämpas i Bräcke kommun när det gäller familjerätt. Samverkan med övriga verksamheter inom kommunen är av yttersta vikt, vilket är en förutsättning för att beakta helhetssynen inför en behovsbedömning och ett rättssäkert beslut.

Målgrupp för de insatser riktlinjen omfattar är barn och unga mellan 0 och 18 år, samt deras föräldrar och vårdnadshavare.

1.2 Familjerätt

Familjerätt är en viktig del i det sociala arbetet och den del av civilrätten som reglerar familjens rättsställning och familjemedlemmars rättigheter och skyldigheter. Ibland räknas även förmyndarskapsrätten och arvsrätten till familjerätten. De främsta lagarna inom området är äktenskapsbalken (ÄB) och föräldrabalken (FB). Namnfrågor regleras i namnlagen och arvsrätten i ärvdabalken. Inom socialtjänstens familjerätt hanteras frågor om vårdnad, boende, umgänge, frågor om barns försörjning, fastställande av faderskap respektive föräldraskap, yttrande i namnfrågor samt adoption.

I Bräcke kommun ansvarar individ- och familjeomsorgen för hanteringen av kommunens familjerättsliga arbete. Samtliga familjerättshandläggare ska ha utbildning i familjerätt samt för att kunna genomföra uppdraget. Att arbeta med familjerätt är ett komplicerat arbete som kan ge stor påverkan för familjer boendes i kommunen. Som familjerätts-handläggare ska ärendet bedrivas opartiskt och med utgångspunkt om vad som är barnets bästa. I Bräcke kommun är kommunstyrelsen motsvarigheten till socialnämnd, och vård- och socialutskottet den instans som ansvarar för socialtjänstfrågorna. I denna riktlinje är

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

vård- och socialutskottet det vedertagna begreppet för socialnämnd, förutom i de situationer handläggningen hänvisas till andra kommuners socialnämnd eller nämnder. Kommunstyrelsen kan delegera uppgifter till andra, se aktuell delegationsordning.

1.3 Lagrum

1.3.1 Föräldrabalken

Föräldrabalken reglerar bland andra frågor om föräldraskap, socialnämndens medverkan vid fastställande av faderskap, adoption, barnets namn och underhållsskyldighet. Föräldrabalkens sjätte kapitel reglerar frågor vårdnad, boende och umgänge för barn, och de inledande bestämmelserna anger att barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Av 6 kap. 2 § FB framgår att ett barn står under vårdnad av båda föräldrar eller en av dem, om inte rätten anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare eller åt en tillfällig vårdnadshavare. Vårdnaden om barn består tills att barnet fyller 18 år.

Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov enligt de inledande bestämmelserna blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan ska vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

1.3.2 Övriga lagrum

Utöver föräldrabalken har följande lagar är av stor betydelse för familjerättens arbete:

- Förvaltningslagen (2017:900), FL
- Folkbokföringslagen (1991:481), FOL
- KK (1973:810) om socialnämnds medverkan vid fastställande av faderskap m.m. Kommunallagen (2017:725)
- Lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn, Lgeb
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL
- Rättegångsbalken (1942:740), RB
- Sambolagen (2003:376)
- Socialförsäkringsbalken (2010:110), SB
- Socialtjänstförordningen (2025:468), SOF
- Socialtjänstlagen (2025:400), SoL

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

1.3.3 Stöd till handläggarna

Utöver relevanta lagar, förordningar och konventioner är rättspraxis, kunskapsstöd från MFoF (Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd), allmänna råd, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd nödvändiga vid handläggningen av familjerättsärenden. Bräcke kommuns rutin för familjerätt beskriver med ingående vilka publikationer som är ett stöd till handläggarna.

1.4 Insatser utan behovsprövning

Socialtjänstlagen ger möjligheter till kommuner att erbjuda insatser utan behovsprövning. De insatser som är möjliga att erbjuda utan behovsprövning i Bräcke kommun framgår i ”Riktlinjer för insatser utan individuell behovsprövning” och tillvägagångssättet när insatserna erbjuds beskrivs i ”Rutin för insatser utan individuell behovsprövning”.

2. Direktiv vid handläggning

2.1 Ärenden som handläggs av familjerätten

Följande ärenden handläggs av familjerätten i Bräcke kommun:

- Fastställande av faderskap/föräldraskap
- Upplysning till domstol inför beslut om vårdnad, boende och umgänge
- Information till dem som har separerat eller står inför en separation
- Samarbetssamtal
- Avtal vårdnad, boende och umgänge
- Yttrande på begäran av domstol kring vårdnad-, boende och umgänge
- Umgängesstöd på uppdrag av domstol
- Kontaktperson vid umgänge
- Kommunstyrelsens möjlighet att väcka talan då barn har behov av ny vårdnadshavare
- Kommunstyrelsens möjlighet att väcka talan om umgänge för närstående
- Adoption
- Yttrande på begäran av domstol i namnfråga

2.2 Barnperspektivet

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

Barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna (6 kap. 2a § FB).

Även i FN:s barnkonvention, artikel 3, framkommer att barnets bästa ska komma i främsta rummet samt att alla barn har lika värde, artikel 2. Enligt artikel 12 i barnkonventionen ska barnet i så stor utsträckning som möjligt få uttrycka sin åsikt gällande alla frågor som rör barnet. I föräldrabalkens 6 kap. 2 b § framgår att barnet ska få information och ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Detta innebär att barnet i de allra flesta ärenden ska samtalas med, om det på grund av ålder eller andra omständigheter inte är möjligt eller olämpligt ska det alltid beskrivas varför barnets röst inte gjorts hörd.

2.2.1 Oro för barn

Om familjerättssekreterare eller uppdragstagare får uppgifter som ger anledning till oro för ett barn ska informationen överlämnas till individ- och familjeomsorgen enligt 14 kap. 1 § SoL.

2.3 Tillgänglighet

Insatsbedömningen ska präglas av att alla känner sig respekterade oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

För personer som inte behärskar svenska språket eller har hörsel- eller synnedsättning ska myndigheten vid behov anlita tolk. Handläggaren ska förvissa sig om att den enskildes uppgifter och synpunkter förs fram och att den enskilde kan tillgodogöra sig den information som lämnas.

2.4 Kommunens ansvar för medborgare

Enligt 29 kap. 1 § SoL ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Med bosättningskommun avses:

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnda kommunen, eller där personen haft sin nattvila, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning.

Vistelsekommunen ansvar för insatser som behövs i akuta situationer om det uppkommer behov av insatser för en enskild under tillfällig vistelse i annan kommun. Vistelsekommunen ansvarar även för andra insatser till den enskilde, om det inte står klart att en annan kommun är ansvarig.

2.5 Samverkan

Individ- och familjeomsorgen, där familjerätten ingår, har till uppgift att medverka i samhällsplaneringen och att i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda personer. Individ- och familjeomsorgen ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs och aktivt verka för att samverkan kommer till stånd (18 kap. 6 § SoL). All samverkan ska ske med den enskildes samtycke och delaktighet med målet att öka den enskildes livskvalitet. Samverkan internt och externt ska syfta till att skapa en helhetssyn på den enskildes behov samt hur dessa behov ska tillgodoses för att uppnå bästa värde och nytta. Det finns delar av det familjerättsliga arbetet som kan bedrivas utan samtycke, detta till exempel när det gäller informationsinsamling i samband med rättsliga processer.

2.6 Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut

Kommuner ska inom skälig tid verkställa sina beslut om insatser. Om ett gynnande beslut inte verkställts inom tre månader ska nämnden rapportera detta till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Det ska även rapporteras om en insats har avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader. Om IVO bedömer att den enskilde har fått vänta oskäligt länge på att ett beslut ska verkställas kan IVO ansöka om utdömande av en särskild avgift. Det är förvaltningsrätten som beslutar om särskild avgift.

3. Handläggning

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

I detta avsnitt beskrivs kortfattat hur ett ärende handläggs. Bräcke kommuns arbetssätt med handläggning och dokumentation följer Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5).

För mer detaljerad information hänvisas till avdelningens metodstöd och rutiner.

3.1 Systematiskt arbetssätt

Genom att bedriva ett systematiskt arbetssätt beskrivs individens nuläge, mål och resultat genom att handläggare använder sig av en strukturerad dokumentation. Det ger säkrare överföring och återanvändning av information. BBIC, men också kommunens interna rutiner för handläggning och dokumenten, utgår från Socialstyrelsens krav på just handläggning och dokumentation. I dokumentationen går det att följa individen genom hela processen, från ansökan till avslutad insats. Det bidrar till en ökad rättssäkerhet för individen.

3.2 Ansökan, anmälan eller information på annat sätt

En ansökan ska i första hand vara skriftlig, men även muntlig ansökan gäller. Ansökan ska alltid aktualiseras i verksamhetssystemet Lifecare och hanteras efter vård- och socialavdelningens fastställda rutiner och dokumenthanteringsplan.

När kommunen genom en ansökan, anmälan eller på annat sätt får kännedom om en enskild som kan vara i behov av insatser enligt socialtjänstlagen ska en utredning inledas utan dröjsmål. Utredning av den enskildes behov och beslut om insatser kan endast genomföras om den enskilde själv vill det. När den enskilde tar kontakt med kommunen ska återkoppling från handläggare till den enskilde ske inom två arbetsdagar från första kontakt. En ansökan om insats görs i regel av den enskilde själv. Den enskilde kan ge i uppdrag åt annan person att företräda den enskilde genom en fullmakt. Det förutsätter att den enskilde, trots sjukdom eller något liknande förhållande, kan instruera en uppdragstagare inom det rättsliga och ekonomiska området och sedan följa upp de åtgärder som vidtas.

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

3.3 Utreda och bedöma behov

Bräcke kommuns rutiner för handläggning och dokumentation beskriver övergripande hur utredning och bedömning ska göras. Vidare beskriver rutinen för familjerätt hur utredning, upplysning eller annat ska hanteras inom kommunens familjerätt.

3.3.1 Barnets bästa som utgångspunkt

Utgångspunkten för ditt förslag till beslut om vårdnad, boende och umgänge är vad som är bäst för barnet. 6 kap. 2 a § FB. Barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen om vad som är bäst för barnet är det viktigt att beakta:

- risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp, eller att barnet olovligt förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och
- barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. Hänsyn ska också tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.

3.3.2 Dokumentation

Handläggaren ska säkerställa att allt som kommer fram i utredningen om den enskilde och som har avgörande betydelse för ställningstagande och beslut dokumenteras. Dokumentationen ska ske löpande och vara väl strukturerad och tydligt utformad. Det ska framgå vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar. En väl utformad dokumentation underlättar för individuell uppföljning av beslut, intern kontroll, intern tillsyn samt överprövning av beslut i förvaltningsdomstol.

3.3.3 Kommunicera material

Den s.k. kommunikationsprincipen reglerar myndigheternas skyldighet att på eget initiativ se till att en part får del av uppgifter. Den innebär att ett ärende som avser myndighetsutövning mot någon enskild inte får avgöras utan att den som är part har underrättats om en uppgift som har tillförts genom någon annan än personen själv. Personen i fråga måste också ha fått tillfälle att yttra sig över den (11 kap. 8 § SoL och 25 § FL).

Av 25 § FL framgår att innan en myndighet fattar ett beslut i ett ärende ska den, om det inte är uppenbart obehövligt, underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet. En part får på så sätt kännedom om alla de omständigheter som myndigheten grundar sitt avgörande på, och också tillfälle att kontrollera och komplettera utredningen. På vilket sätt kommunikationsplikten ska fullgöras får myndigheten själv avgöra, och också hur

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

det ska gå till, utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan vara muntligt, om utredningen och underlaget för beslutet är kortfattade eller när det bara är någon enstaka uppgift som behöver kommuniceras. I andra fall kan det vara lämpligt att kommunikationen är skriftlig.

Kommunikationsprincipen preciserar vilket material som måste kommuniceras. I många fall kan det dock vara lämpligt att kommunicera hela beslutsunderlaget – inte bara det som tillförts av någon annan. I vissa fall är kommunikation inte nödvändig. Det gäller bland annat i följande fall:

- Uppgiften saknar betydelse, till exempel om en annan person har lämnat en uppgift man redan känner till eller som inte behövs för beslutsfattandet.
- Det är av någon anledning uppenbart obehövligt att kommunicera.

En bedömning av om man är skyldig att kommunicera eller inte får göras i varje enskilt fall. I tveksamma fall är det bättre att kommunicera beslutsunderlaget än att låta bli.

5. Familjerättens ansvarsområden

5.1 Faderskap och föräldraskap

Det tillhör ett barns rättigheter att få veta sitt biologiska ursprung, det vill säga vem som är barnets mor och far. Om modern och fadern till barnet är gifta med varandra registreras faderskapet automatiskt och föräldrarna har gemensam vårdnad. Då ett barn föds och modern inte är gift med fadern ska faderskapet alltid fastställas och i samkönade partnerskap ska föräldraskapet fastställas. Socialtjänstens familjerätt har, under förutsättning att barnet har sin hemvist i Sverige, uppdraget att fastställa vem som är far/förälder till ett barn i följande fall:

- Mamman är ogift
- Ett till Sverige inflyttat barn som saknar en handling som bekräftar vem som är barnets far
- När en make ifrågasätter att han är far till ett barn fött inom äktenskapet.
- När ett faderskap blivit hävt i domstol.
- När ett barn tillkommit genom assisterad befruktning ska faderskapet fastställas om modern är ogift.
- Vid samkönade äktenskap ska föräldraskapet alltid fastställas.

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

Föräldraskap kan fastställas digitalt via Skatteverkets hemsida inom fjorton dagar från barnets födelse, men det finns undantag då föräldraskapet måste fastställas via familjerätten:

- Barnet är fött innan den 1 januari 2022
- Någon av föräldrarna är omyndig eller inte folkbokförd när barnet föddes
- Om barnet inte är folkbokfört när föräldrarna lämnar och godkänner bekräftelsen
- Om någon av föräldrarna inte har e-legitimation
- Om någon av föräldrarna har skyddade personuppgifter

5.2 Innan barnet är fött

Fastställandet av faderskap/föräldraskap kan påbörjas *innan barnen är fött*. Däremot är det viktigt att komma ihåg att faderskapet/föräldraskapet fastställs när barnet är fött.

5.2.2 Anmälan om gemensam vårdnad

I samband med att faderskapet fastställs kan föräldrarna anmäla att de vill ha gemensam vårdnad. Uppgiften om att faderskapet/föräldraskapet fastställts och i förekommande fall om gemensam vårdnad ska skickas till Skatteverket.

5.2.3 Sökandet efter presumtiv fader

Det kan i vissa situationer krävas ett mer gediget arbete för att hitta rätt fader. Det innebär kontakter med svenska ambassader i andra länder kommunstyrelsen begär biträde av för att lokalisera fader och få hjälp med fastställande av faderskap. Sådana ärenden kan pågå över en längre tid då skyldigheten att finna fadern sträcker sig långt i lagstiftningen.

5.2.4 När faderskapet inte går att fastställas

Om faderskapet inte går att fastställa kan kommunstyrelsen besluta om att lägga ned utredningen. Om modern inte anses medverka i faderskapsutredningen kan kommunstyrelsen besluta att lämna över ärendet till domstol för rättslig prövning.

5.3 Samarbetssamtal

Samarbetssamtal är strukturerade samtal under sakkunnig ledning med föräldrar som är oeniga hur de ska lösa frågor om vårdnad, boende eller umgänge. I Bräcke kommun genomförs samarbetssamtalen av öppenvården. Målet med samarbetssamtalen är dels att föräldrarna ska kunna enas, dels att de ska förbättra sin förmåga att samarbeta som föräldrar. Samarbetssamtal är en väg att gemensamt komma fram till vad som är barnets

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

bästa. Samarbetssamtal kan begäras av föräldrarna (13 kap. 6 § SoL) eller genom att domstol ger uppdrag åt kommunstyrelsen att ordna sådana samtal (6 kap. 18 § FB).

5.3.1 Sekretess för samarbetssamtal

Samarbetssamtal kan genomföras med familjerådgivningssekretess eller socialtjänstsekretess. Vid socialtjänsten i Bräcke kommun genomförs samarbetssamtalen med socialtjänstsekretess. Anledningen till det är familjerådgivningssekretess är absolut, vilket innebär att uppgifterna är hemliga, oavsett om det är till men för den enskilde eller inte. Det innebär alltså att sekretesskyddet är starkare än inom socialtjänsten. I det fall samarbetssamtal sker under familjerådgivningssekretess kan samtalsledaren i ett senare skede inte medverka i en vårdnad-, boende och/eller umgängesutredning i samma ärende, såvida inte den enskilde efterger sekretessen.

Oberoende av om samarbetssamtalen skett efter egen ansökan från föräldrar eller på uppdrag av domstol ska det noteras huruvida föräldrarna kommit överens eller inte och om avtal upprättats. Om föräldrarna inte kommit överens ska anledningen till detta noteras. En årlig sammanställning av antalet samarbetssamtal görs.

5.3.2 När föräldrarna själva söker kontakt

I de fall föräldrarna själva ansöker om samarbetssamtal ska samtalen inte registreras och heller inte journalföras. Samtalen kan initieras genom att någon av föräldrarna själv tar kontakt. Ärendet ska inte aktualiseras i verksamhetssystemet.

En förutsättning för att samarbetssamtal ska kunna genomföras är att båda föräldrarna vill delta. Samtalsledaren kan bistå med att försöka motivera båda föräldrarna att komma, men ska också göra en bedömning över om det är olämpligt med samarbetssamtal. Ibland kan det även vara direkt olämpligt med samarbetssamtal, exempelvis när våld har förekommit i mellan föräldrarna. Båda föräldrarna ska vara intresserade av samtal och i de flesta fall är det brukligt att den förälder som tar kontakt först pratar med den andre föräldern om önskemål för samtal och ber denna att återkomma till socialtjänsten.

I den första kontakten med föräldrarna kan det vara uppenbart att familjerådgivningen är ett bättre alternativ, i så fall ska föräldrarna hänvisas dit. Familjerättens uppdrag är att bistå kring frågor gällande vårdnad, boende och umgänge samt ge information i frågor om barns försörjning. Frågor kring bodelning och vem som har rätt till bostaden, ekonomiska avtal eller liknande frågor, hanteras inte av familjerätten. Föräldern kan också behöva stöd på annat sätt inom och samtalsledaren ansvarar för att informera om hur kontakt tas med individ- och familjeomsorgen.

Församtal

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

Föräldrarna bokas in för ett så kallat församtal. Tid för första samtal ska erbjudas inom **två veckor**. Om fortsatta samarbetssamtal bedöms lämpligt bokas nytt besök. Socialstyrelsens material *Att skiljas när man har barn* och *Gemensam vårdnad – vad innebär det* samt information om hur samarbetssamtal genomförs. Ställning tas också till om samtalen ska genomföras med en eller två samtalsledare.

5.3.3 Samarbetssamtal som remitterats av domstol

I de fall föräldrarna remitterats av domstol aktualiseras samarbetssamtalen i verksamhetssystemet och återrapportering sker inom angiven tid till domstolen. Återrapporteringen ska beskriva resultatet, oavsett om det är positivt och föräldrarna gjort överenskommelser eller om föräldrarnas samtal inte nått sitt syfte. Någon redogörelse av samtalens innehåll görs däremot inte till rätten. Handlingarna i ärendet arkiveras på sedvanligt sätt. Förlängd tid kan begäras om förutsättningarna för att uppnå en överenskommelse bedöms som goda.

Det sker ingen skillnad i utförandet av samarbetssamtalen beroende på om ärendet initierats från domstol eller genom egen kontakt från föräldrarna. Samarbetssamtal gäller om samtalsledaren bedömer att fortsatta samtal kan hjälpa föräldrarna att lösa frågan.

5.4 Avtal om vårdnad, boende och umgänge

Föräldrar kan få hjälp att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge (6 kap. 17 a § FB). Frågan kan aktualiseras på olika sätt, exempelvis genom samarbetssamtal, familjerådgivning, advokat eller genom att föräldrarna själva har enats om hur de vill ordna frågor som rör barns vårdnad, boende och umgänge. Om föräldrarna är överens och vill ändra en tidigare dom eller ett tidigare avtal, kan de upprätta ett nytt avtal. Ett godkänt avtal får samma verkan som en dom och kan verkställas. Någon avgift för att hjälpa till med avtal får inte tas ut.

5.4.1 Handläggning av avtal om vårdnad, boende och umgänge

Ärendet aktualiseras, utredning enligt 14 kap. 2 § SoL inleds och beslut om att godkänna/inte godkänna registreras. Det är socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört som prövar om avtalet ska godkännas (6 kap. 6 §, 14 a andra stycket och 15 a tredje stycket FB). Uppgifter kan även hämtas in från socialnämnder i andra kommuner. Rutin för familjerätt beskriver vad utredningen bör innehålla.

Barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut som rör vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömning ska särskilt risken beaktas för att barnet eller någon i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa och

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. Hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Familjerättshandläggaren ska vara uppmärksam på sådana problem hos föräldrarna som kan påverka förutsättningarna för att godkänna avtalet, till exempel missbruk, våld, personlighetsstörning, psykisk ohälsa eller utvecklingsstörning. I samtalet med föräldrarna ska de få information om avtalets konsekvenser, även de ekonomiska konsekvenser avtalet kan få, som exempelvis underhållsstöd, bostadsbidrag och barnbidrag.

5.4.2 Avtal om vårdnad

Ett avtal om gemensam vårdnad ska godkännas om det inte är uppenbart att det är oförenligt med barnets bästa. Om föräldrarna har gemensam vårdnad och vill avtala om ensam vårdnad för en av dem, ska avtalet godkännas om överenskommelsen är till barnets bästa. Om föräldrarna senare återkommer i frågan att ändra förhållanden kring vårdnadskapet för barnet/barnen ska de hänvisas till domstol.

Avtal om vårdnad ska skickas till Skatteverket, CSN (om barnet har fyllt 15 år), och Försäkringskassan samma dag det upprättas.

5.4.3 Avtal om boende

Även avtal om boende ska godkännas om överenskommelsen är till barnets bästa. Avtalet ska reglera hos vem barnet ska boende hos, alternativt annan boendeform, exempelvis ett växelvist boende. Avtalet behöver inte skickas till annan myndighet.

5.4.4 Avtal om umgänge

Ett umgängesavtal kan innehålla villkor av olika slag, till exempel helgumgänge eller umgänge endast i närvaro av kontaktperson. Även sådana villkor kräver kommunstyrelsens godkännande. Det går inte att avtala om umgängesstöd. Avtal om umgänge ska godkännas om överenskommelsen är till barnets bästa. Avtalet behöver inte skickas till annan myndighet.

5.4.5 Inga avtal om ekonomiska uppgörelser

Krav på godkännande av ovanstående avtal gäller inte för eventuella ekonomiska uppgörelser, till exempel resekostnader vid umgänge. Detta är en fråga som föräldrarna själva får besluta om.

5.4.6 Hantering av avtal och arkivering

Separata avtal bör upprättas för de olika områdena vårdnad, boende och umgänge. För varje barn i en syskonskara upprättas separata avtal. För upprättandet av avtal finns dessa

i verksamhetssystemet och hanteras i utredningen. Efter avslutad utredning ska föräldrarna ha varsitt undertecknat avtal och ett avtal ska sparas i barnets familjerättsliga akt. Även ett avtal som inte är godkänt ska förvaras i akten tillsammans med motivering och datering. Om kommunstyrelsen inte kan godkänna föräldrarnas avtal, ska föräldrarna underrättas om de uppgifter som tillförts ärendet och som ligger till grund för beslutet. Det är inte möjligt att överklaga kommunstyrelsens beslut. Om kommunstyrelsen vägrar att godkänna avtalet, kan föräldrarna väcka talan i domstol. Om de är överens kan det ske genom en gemensam ansökan. Avtalet gäller från den dag det godkänkts av familjerättshandläggaren som har delegation i frågan. Tidsbegränsade avtal kan upprättas, dock bör det inte göras beträffande vårdnaden.

Avtal som godkänkts får inte gallras förrän barnet fyllt 18 år. Föräldrarna, och barnet om det inte är olämpligt, ska erbjudas en tid för uppföljning av att föräldrarnas avtal om vårdnad, boende och umgänge fungerar och är till barnets bästa eller om någon förändring behövs. Tiden för uppföljning kan skrivas in i avtalet.

5.5 Informationssamtal

För att stärka barnrättsperspektivet i vårdnadsprocessen finns det sedan den 1 januari 2022 en lag om informationssamtal (Lagen (2021:530) om informationssamtal). Från den 1 mars 2022 är det dessutom krav på att föräldrar ska ha deltagit i ett informationssamtal innan de inleder en tvist i domstol om vårdnad, boende och umgänge. Målet med detta samtal är att ge föräldrarna relevant information som kan underlätta för dem i ett tidigt skede och hitta den lösning som är bäst för barnet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Kommunen ansvarar för att dessa samtal kan genomföras och att de kan hållas under sakkunnig. Omsorgsnämnden bör inom en vecka från en förälders begäran om informationssamtal erbjuda föräldrarna en tid för ett gemensamt informationssamtal. Av 5 § lagen (2021:530) om informationssamtal framgår det att ett informationssamtal ska hållas senast inom fyra veckor från en begäran.

När den ena förälder begär ett informationssamtal ska den andra föräldern informeras om detta och bjudas in till ett informationssamtal, det kan inte hemlighållas att en förälder begärt informationssamtal. Omsorgsnämnden bör framhålla att samtalet ska vara gemensamt, men vid särskilda skäl kan en förälder begära ett enskilt informationssamtal. Om en förälder framför uppgifter om våld eller andra övergrepp, hot, missbruk, psykisk ohälsa eller andra problem i familjen eller om sådana uppgifter har framkommit på något annat sätt, bör samtalsledaren överväga om föräldrarna ska erbjudas enskilda informationssamtal.

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

Om ett barn eller en eller båda vårdnadshavarna begär att barnet ska få information eller komma till tals inom ramen för ett informationssamtal, bör omsorgsnämnden erbjuda barnet en tid för samtal. Efter ett informationssamtal ska samtalsledaren, i direkt anslutning till att samtalet har genomförts, utfärda ett samtalsintyg. Intyget ska skrivas på blanketten ”Samtalsintyg för informationssamtal”. Omsorgsnämnden bör snarast överlämna samtalsintyget till den förälder som har deltagit i ett informationssamtal. En kopia av samtalsintyget bör bevaras av socialnämnden i den kommun som har utfärdat samtalsintyget.

5.6 Upplysning och yttrande från domstol

Domstolen är skyldig att se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillräckligt utredda, vilket regleras i 6 kap 18 § första stycket FB. Bestämmelsen gäller både när föräldrarna är överens och när de inte är det. Domstolen ska därför alltid ge kommunstyrelsen tillfälle att yttra sig. Det är viktigt att lämna upplysningar som kan vara av betydelse till domstol enligt 6 kap 19 § andra stycket FB, ett så kallat ”snabbyttrande”.

Frågor om vårdnad, boende och umgänge tas upp av behörig domstol på den ort där barnet är folkbokfört. Om föräldrarna bor på olika orter kan tingsrätten ge två socialnämnder i respektive kommun i uppdrag att utse någon att utreda frågan, antingen var för sig eller i samråd. Oavsett är det viktigt att utredarna samverkar för att säkerställa att domstolen får en allsidig utredning och bedömning som ger en helhetssyn över barnets livssituation. I vissa fall där det föreligger en säkerhetsklassificering, exempelvis skyddad identitet eller skyddad folkbokföring är det Stockholms tingsrätt som ser till att ärendet hamnar hos ”rätt” kommun.

5.6.1 Upplysning vid äktenskapsskillnad

Tingsrätten underrättar rutinmässigt individ- och familjeomsorgen om äktenskapsskillnad, i enlighet med 3 § förordningen om skyldighet för domstol att lämna uppgifter beträffande äktenskapsskillnad mm. Enligt 6 kap. 19 § andra stycket FB ska kommunstyrelsen ges tillfälle att lämna upplysningar innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge.

När underrättelsen om äktenskapsskillnad kommer ska den lämnas till aktuell handläggare om det finns ett pågående ärende. Om ärendet inte är pågående sparas upplysningen i den kronologiska pärmen över inkommande handlingar som inte leder till vidare hantering. Finns det kännedom av betydelse ska det återkopplas till tingsrätten, i och med ett yttrande. Då aktualiseras ärendet och beslut om yttrande övrig familjerätt hanteras i systemet. Om kommunstyrelsen har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning föreligger skyldighet att lämna rätten de uppgifterna.

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

Finns det ingen kännedom som kan vara av betydelse görs ingen återkoppling till tingsrätten.

5.6.2 Upplýsningar inför ett interimistiskt beslut - snabbupplýsning

Enligt 6 kap. 20 § andra stycket FB kan rätten inför ett interimistiskt beslut om vårdnad, boende eller umgänge hämta upplýsningar från individ- och familjeomsorgen. Familjerättshandläggaren ska innan upplýsningar lämnas till rätten, om det är lämpligt, höra föräldrarna och barnen. Syftet med snabbupplýsningar är att bredda underlaget för domstolens bedömning genom att upplysa om sakförhållanden. Tidsfristen är vanligtvis 2–3 veckor. Upplýsningen kommuniceras inte i sin helhet om den inte innehåller ett ställningstagande, eller om uppgifter inhämtats från någon annan om sakförhållanden och som innehåller ett personligt omdöme.

5.7 Vårdnad- boende- och umgängesutredning

När begäran enligt 6 kap. 19 § andra stycket FB från domstol om att utse någon att utreda vårdnad-, boende- och/eller umgänge inkommer till socialtjänsten ska ärendet registreras och utredare utses. Rätten får ge riktlinjer för utredningen och ska bestämma en viss tid inom vilken utredningen ska vara slutförd. Tiden får inte sättas längre än fyra månader. Om det finns särskilda skäl får rätten förlänga tiden. Rätten ska se till att utredningen bedrivs skyndsamt (6 kap. 19 § tredje stycket). Om uppdraget berör en annan kommun ska familjerättssekreteraren snarast kontakta den kommunen för att samordna hur utredningen ska genomföras.

Lagstiftningen innehåller inga tydliga bestämmelser om vad en utredning om vårdnad, boende och umgänge ska innehålla. Innehåll och utformning kan skilja sig åt på grund av omständigheterna i det enskilda fallet och vilken fråga som ska utredas. I en familjerättslig utredning är båda föräldrarna parter på lika villkor oavsett vårdnadsförhållandet, se bland annat partsinsyn. Material som inkommer under utredningstiden kommuniceras löpande. Föräldrarnas respektive delar i utredningen ska kommuniceras med var och en innan den delges den andre i det slutliga materialet. Även referenter ska ges tillfälle att godkänna sin del i utredningen. Utredaren bör hämta in uppgifter om barnen och föräldrarna ur socialregistret. Uppgifter om föräldrarna och nya partners från Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister bör också begäras in.

Utredningar om vårdnad, boende och umgänge syftar till att bedöma vad som är till barnets bästa. Hänsyn till barnets åsikt ska tas med beaktande av ålder och mognad (6 kap. 2 b § FB). Riskanalysen och bedömningen bygger på en sammanvägning av det material som hämtats in, risk- och skyddsfaktorer, en konsekvensanalys och en särskild riskbedömning. Utredningen bör alltid mynna ut i ett förslag till beslut. Den som

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

verkställer en vårdnadsutredning ska lämna förslag till beslut om det inte är olämpligt (6 kap. 19 § fjärde stycket FB). Beslutet fattas av tingsrätten, där utredningen är en del av underlaget till beslut.

Utredaren bör erbjuda föräldrarna ett avslutande samtal, enskilt eller gemensamt för att sammanfatta vad som kommit fram under utredningen och vilka bedömningar och förslag till beslut som kommer att lämnas till rätten. Om det inte är olämpligt bör även barnet erbjudas om ett avslutande samtal och informeras om vad utredaren har kommit fram till. Utredaren kan kallas att vittna vid förhandlingen. Utredaren kan då bara uttala sig om den tid uppdraget pågått. Om domstolen vill ha ytterligare uppgifter kan den begära att utredningen kompletteras. Till exempel kan efter avslutad utredning föräldrarnas hem- och familjeförhållanden ha ändrats. Efter avslutad utredning och när domen vunnit laga kraft ska föräldrarna skriftligen erbjudas en tid för uppföljningssamtal. Även barnet bör erbjudas ett uppföljningssamtal, om det inte är olämpligt.

5.8 Väcka talan om umgänge

Kommunstyrelsen får väcka talan om umgänge mellan ett barn och en förälder, liksom om umgänge mellan barnet och någon annan än en förälder (6 kap. 15 a § FB). Innan talan väcks bör kommunstyrelsen verka för att föräldrarna kommer överens eller att någon av dem själva väcker talan. Även om bedömningen blir att umgänge med annan närstående är till barnets bästa bör arbetet fortskrida för att få till en frivillig överenskommelse. Ingen annan än föräldrarna och kommunstyrelsen har rätt att väcka talan i frågan om umgänge.

Om umgänge begärs av någon annan än en förälder får talan vid domstol endast föras av kommunstyrelsen. Vid bedömningen om talan ska föras, ska särskilt barnets behov beaktas av umgänge med exempelvis mor- och farföräldrar och andra som står barnet särskilt nära (6 kap. 15 a § FB). Vårdnadshavaren har ansvaret för att tillgodose barnets behov av umgänge med andra personer som det står särskilt nära. Kommunstyrelsens uppgift är att i första hand försöka få vårdnadshavaren att se till barnets behov. När kommunstyrelsen får information om att ett barn kan vara i behov av umgänge med en närstående, ska ställning tas till om utredning enligt 11 kap 12 § SoL ska inledas. Ärendet ska aktualiseras och en sedvanlig förhandsbedömning göras.

5.9 Umgängesstöd

Domstolen kan besluta om umgängesstöd om **barnet** behöver trygghet eller stöd under umgänget med sin förälder. Det är inte umgängesföräldrarnas behov av stöd eller den andra föräldrarnas tveksamheter till umgänget som ska ligga till grund för beslutet, utan fokus

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

ligger på barnets behov. Ett umgängesstöd är en person som medverkar vid umgänget när barnet har behov av det (6 kap. 15 c § FB). Domstolen beslutar om umgänget ska vara med umgängesstöd och kommunstyrelsen utser efter det umgängesstödsperson. Valet av umgängesstödsperson går inte att överklaga. Det är inte möjligt att träffa avtal om umgängesstöd. Innan rätten beslutar om umgänge med umgängesstöd ska den begära in yttrande i sakfrågan från kommunstyrelsen.

I Bräcke kommun utförs umgängesstödet av öppenvården. I särskilda fall går det även att köpa tjänsten umgängesstöd av Östersunds kommun.

När begäran om umgängesstöd inkommer aktualiseras ärendet och beslut fattas om att verkställa umgängesstödet. Brev skickas till båda föräldrarna med information om att begäran inkommit från domstol, vem som utsetts till umgängesstödsperson samt syftet med insatsen. Barnet och föräldrarna ska beredas tillfälle att lära känna umgängesstödspersonen innan umgänget påbörjas.

Insatsen ska löpande följas upp och öppenvården ska löpande föra anteckningar i deras verksamhetssystemet. Familjerättshandläggaren kan då kontinuerligt gå och in och ta del av information som är av vikt. Familjerättshandläggaren ska vid behov ge råd och vägledning till öppenvården om det råder svårigheter i uppdraget. Insatsen kan pågå i ett år. Kortare tid kan anges i beslutet från tingsrätten. Det är kommunstyrelsen som beslutar om att insatsen ska upphöra.

Återrapportering

Det sker per automatik ingen återrapportering till tingsrätten. Om insatsen umgängesstöd sker under en pågående tvist eller vårdnad-, boende- och umgängesutredning kan återrapportering vara till stöd för domstolens kommande beslut. Domstolen begär då en skriftlig återkoppling. Föräldrarna ska då informeras att återrapportering kommer att ske till domstol. De ska även få information att utsedd person för umgängesstödet kontinuerligt dokumenterar insatsen.

Förhållningsregler vid umgängesstöd

I Bräcke kommun sker umgängesstödet i kommunens lokaler, alternativt utomhus på plats som umgängesstödet bedömt som lämpligt. Exempelvis kommunal lekplats, men endast under tider som är lämpliga. Socialtjänsten arbetar under sekretess och genom att välja en umgängesplats en tidpunkt då många andra barn och föräldrar är där kan vara utpekande för barnet och föräldern.

Kontaktperson vid umgänge

Ett alternativ till umgängesstöd är kontaktperson vid umgänge. Om föräldrarna är överens kan föräldrarna ansöka om att en utsedd kontaktperson är närvarande vid barnets

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

umgänge med en förälder. Även en vårdnadshavare eller en umgängesförälder kan beviljas kontaktperson för stöd och hjälp vid exempelvis hämtning/lämning. En kontaktperson är en frivillig insats och kan aldrig utses mot en förälders vilja.

Om kontaktperson vid umgänge initierats av båda föräldrarna vid umgänget med barnet/barnen, aktualiseras ärendet på barnet/barnen. När den ena föräldern söker kontakt för stöd vid hämtning/lämning aktualiseras ärendet på den vuxne. Anledningen är att det då är föräldern som är i behov av stödet. I de situationer där våld förekommit mellan föräldrarna kan stöd för den våldsutsatta då ges med denna insats.

Umgängesbegränsning

Beslut om umgängesbegränsning kan endast fattas om beslut om LVU föreligger, se delegationsordning för aktuell delegat. Om det föreligger risk för att barnen far illa i samband med umgänget bör kommunstyrelsen verka för att umgänget regleras, i första hand genom att motivera föräldrarna själva att väcka talan hos domstol för att få umgänget reglerat.

5.10 Barn har behov av ny vårdnadshavare

Om individ- och familjeomsorgen får underrättelse om att någon åtgärd behöver vidtas i fråga om vårdnad eller förmyndarskap för en underårig, ska en framställan eller ansökan om det göras hos behörig domstol. Denna riktlinje avser ensamkommande barn som anvisats till kommunen, samt övriga ärenden där en överflyttning av vårdnad bedöms som lämplig/skälig. Komplement till riktlinjen är Socialstyrelsens handbok gällande arbetet med ensamkommande barn och unga samt handboken om vårdnad, boende och umgänge.

Situationer då överflyttning av vårdnaden kan vara lämplig

- om en förälder allvarligt brister i omsorgen om barnet (6 kap. 7 § FB)
- vid överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrar (6 kap. 8 § FB)
- om en förälder är varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden (6 kap. 8 a § FB)
- om barnet står utan vårdnadshavare (6 kap. 9 och 10 c §§ FB)
- vid en förälders återtagande av vårdnaden (6 kap. 10 § FB)
- om en särskilt förordnad vårdnadshavare är olämplig (6 kap. 10 c § FB).

Ensamkommande flyktingbarn

När barnet får permanent uppehållstillstånd (PUT) ska särskilt förordnad vårdnadshavare utses. Kommunstyrelsen har då en skyldighet att inleda utredning enligt 14 kap. 2 § SoL.

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

Utredningen ska dokumenteras och utmynna i ett beslutsunderlag. I utredningen ska barnets situation belysas liksom barnets egen inställning i vårdnadsfrågan och relation till tänkbar vårdnadshavare.

Ersättning

Ersättning för den del som är att vara barnets förmyndare beslutas av kommunens överförmyndarnämnd. Socialtjänsten kan ge ersättning för vårdnadsdelen om den person som är särskilt förordnad vårdnadshavare även har ett uppdrag som familjehem för barnet.

Samverkan

Samverkan sker kontinuerligt mellan socialtjänsten, särskild förordnad vårdnadshavare och skola. En särskild förordnad vårdnadshavare kan skriftligen begära sig entledigad av sitt uppdrag. I vissa fall kan även denne bedömas som olämplig och då entledigas. I båda fallen ska utredning inledas och handläggas enligt samma rutin som ovan. Om föräldern anländer till Sverige kvarstår beslutet om särskild förordnad vårdnadshavare fram till dess föräldern väcker talan om att återfå vårdnaden enligt 6 kap 10 § FB. Kommunstyrelsen har talerätt i frågan om föräldern ska återfå vårdnaden.

Överflyttning av vårdnaden till andra än föräldrar som stadigvarande vårdat och fostrat barnet

När ett barn stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet, vanligtvis familjehem, och det är till barnets bästa ska domstolen utse familjehemsföräldrarna till särskilt förordnade vårdnadshavare för barnet. Kommunstyrelsen är de som kan föra talan om en överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrarna. Kommunstyrelsen är skyldig att särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden när barnet varit placerat i samma familjehem i två år. En överflyttning av vårdnaden bedömas lämpligt för att ett barn som rotat sig i ett familjehem inte ska bli uppryckt från hemmet där de ha sin starkaste trygghet och känslomässiga förankring än vad de haft i föräldrahemmet. För att väcka talan ska utredning enligt 14 kap 2 § SoL inledas, utredningen ska därefter ligga till grund för kommunstyrelsens talan enligt 6 kap 8 § FB i domstol.

5.11 Adoption

När föräldrar inte kan eller vill ta hand om ett barn kan adoption vara ett sätt att ge barnet en ny familj. I detta sammanhang befinner sig barnet i en mycket utsatt situation. Enligt FN:s Barnkonvention får inga andra intressen gå före barnets bästa när beslut om adoption fattas. Barnets bästa har här absolut prioritet. I vissa fall är det tveksamt om den eller de som vill adoptera kan tillgodose ett adoptivbarns särskilda behov, och då får de vuxnas

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

längtan efter att få bilda familj stå tillbaka för det vanligtvis okända barnets behov av kompetenta föräldrar.

Under utredningen ska Socialstyrelsens handbok om adoptioner användas. I den handboken finns stöd för utredningens genomförande, konventioner och lagstiftning samt hur en adoptionsprocess går till väga. Den klargör också de olika skillnaderna mellan inhemsk adoption och nationell adoption. Handbok och rutiner finns i kvalitetsledningssystemet.

Socialtjänstens ansvar i olika skeden av adoptionen

Från det att sökanden tar kontakt har socialtjänsten en rad olika uppgifter och ansvar i olika skeden av adoptionen. När det gäller internationella adoptioner ansvarar socialnämnden för att de blivande adoptivföräldrarna är väl förberedda och lämpade att ta emot och adoptera ett barn från ett annat land. Det sker genom:

- att anvisa till den obligatoriska föräldrautbildningen
- medgivandeutredningen
- socialnämndens beslut rörande medgivande
- socialtjänstens samtycke till att adoptionsförfarandet får fortsätta när sökanden väl har blivit föreslagen som förälder till ett barn

5.12 Namnärende

Om ett barn bär en förälders efternamn utan att denne är vårdnadshavare krävs att föräldern skriftligen samtycker för att barnet ska få byta efternamn. Om en förälder som inte är vårdnadshavare inte går med på namnbytet, om den förälderns inställning är okänd eller om den föräldern är avliden kan tingsrätten kan ge familjerätten i uppdrag att utreda om namnbytet är förenligt med barnets bästa.

Familjerättens utredning syftar till att klarlägga barnets inställning. Bräcke kommuns rutin för familjerätt beskriver närmare vad utredningen bör innehålla.

6. Särskilda grupper

6.1 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer omfattar psykiskt, fysiskt och sexuellt våld, eller hot om våld och kan förekomma inom alla former av nära relationer. Individ- och familjeomsorgen ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

hjälp som de behöver. Individ- och familjeomsorgen ska särskilt beakta att ett barn som bevitnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Om det kommer till familjerättens kännedom att ett barn upplevt våld ska en anmälan till socialtjänsten göras om våldet inte redan är utrett. Barn och föräldrar ska hänvisas till rätt instans för att få stöd, och familjerättssekreterare kan bistå hjälp att initiera kontakt vid behov.

Det finns överenskommelse och rutiner för hur ärendena ska hanteras, hur personuppgifter ska hanteras på ett säkert sätt samt vad som är av vikt vid handläggning och dokumentation. Det är viktigt att handläggarna har kunskap om våld i nära relationer för att kunna upptäcka behov och vägleda utsatta individer till rätt stöd och hjälp. Varje år genomförs en kartläggning av våld i de ärenden som är aktuella för socialsekreterare och handläggare inom individ- och familjeomsorgen och har till syfte att tidigt uppmärksamma våld i nära relationer. Bräcke kommun är även del av den länsgemensamma verksamheten Centrum mot våld, som ger stöd till personer som både utsätts för våld och till personer som utsätter närstående för våld.

6.2 Skadligt bruk eller beroende

Vid skadligt bruk och beroende ansvarar familjerättssekreteraren om att informera om socialtjänstens insatser samt att förmedla kontakt med vuxenhandläggare. I de fall då den enskilde har ett omfattande skadligt bruk eller beroende där verkställighet eller handläggaren känner en stor oro för den enskildes hälsa, kan en anmälan göras till vuxenhandläggare på individ- och familjeomsorgen. Vuxenhandläggaren utreder då den enskildes situation.

6.3 Asylsökande

Migrationsverket har det övergripande ansvaret för mottagandet av asylsökande. I lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, finns regler om bland annat insatser till denna grupp. Rätten till insatser inom socialtjänstlagen är för asylsökande begränsad och behöver kontrolleras i varje enskilt ärende.

6.4 EU/EES-medborgare

Rätten till likabehandling innebär att EU/EES-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till socialt bistånd och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare. EU/EES-medborgare har uppehållsrätt i Sverige de första tre månaderna. Efter tre månader finns möjlighet till fortsatt uppehållsrätt om personen

Dokumentnamn: Riktlinje för familjerätt

Datum: 2025-10-29

Beslutad av: Kommunstyrelsen § XXX/2025

Tidigare beslut: KS § 41/2021

uppfyller något av villkoren för uppehållsrätt. Till skillnad från uppehållstillstånd provas inte uppehållsrätt, utan det gäller så länge ett villkor är uppfyllt.

EU/EES-medborgare delas in i ekonomiskt aktiva och ekonomiskt icke-aktiva. Företagare, arbetstagare och arbetssökande som aktivt söker arbete och anses ha en verklig möjlighet att få en anställning i Sverige räknas som ekonomiskt aktiva. Som ekonomiskt icke-aktiva räknas exempelvis studenter och pensionärer. De har uppehållsrätt om de har en heltäckande sjukförsäkring och medel för sin och sina familjemedlemmars försörjning. Den som har uppehållsrätt har rätt att få sin ansökan om insats prövad under samma förutsättningar som gäller för svenska medborgare. Kommunens ansvar är olika långtgående beroende på om kommunen är att anse som bosättningskommun eller enbart vistelsekommun.

6.5 Akut nödsituation

Personer som inte bedöms ha hemvist i en kommun där de tillfälligt vistas har bara rätt till insatser för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation bedöms i varje enskilt fall.

7. När ett ärende avslutas

Det kan finnas olika anledningar till att ett ärende avslutas, exempel kan vara att behovet av insatsen upphör, den enskilde flyttar eller avlider. Oavsett orsak ska det alltid dokumenteras varför ett ärende avslutas. Följande ordning ska följas vid ett avslut:

- Om den enskildes insatser av någon anledning ska avslutas ska verkställighet omgående informera handläggaren om det via meddelandefunktionen i Lifecare alternativt genom ett telefonsamtal.
- Handläggaren ansvarar då för att journalföra avbrottet, dess anledning och stoppa pågående beslut och resurstilldelningar.
- Handläggaren anger avslutsorsak och måluppfyllelse i de ärenden det är tillämpligt.
- Handläggaren ansvarar för att den enskildes akt är i ordning, se vård- och socialavdelningens informationshanteringsplan samt arkivhandbok.